

24.98x30.28	1/2	16	עמוד	השבוע	25/08/2017	59955104-8
ן - מנכ"לית מכון ברנקה וייטברנק וייס - מכון לחינוך - 24841						

"הבגרות מקשות לספק חינוך איכותי"

מנכ"לית רשת בתי הספר "ברנקה וייס", ניבה חסון, חושבת שמערכת החינוך משתנה לטובה ("בנט עושה עבודה מצוינת") ■ אבל לא מקדשת את תעודת הבגרות ("הייתי מורידה את כמות המבחנים") ■ ומסתייגת מהמרדף אחר 5 יחידות במתמטיקה ("אסור לדחוף לשם ילדים שזו אינה הנטייה שלהם, ייגום להם סבל אדיר") ■ בראיון עימה היא מזכירה: "לא רק בני נוער בסיכון לומדים ברשת שלנו"

נועם (דבול) דביר

צילום: אורן בן חקון

"היום מורה מבין שאין דבר כזה להיות מורה מקצועי שנכנס לביתה ומעביר שיעור בתחום שלו, כי כל מורה הוא גם מחנך, והשיח עם הילדים הוא הרבה יותר קרוב"

איני מקדשת תעודת בגרות. הייתי מורידה את זה למקסימום של ארבעה או חמישה מבחני בגרות. לדעתי, זה אחד הדברים שמקשים על בית ספר לספק חינוך איכותי, עמוק ואמיתי. אבל, כל זמן שמדינת ישראל סימנה את תעודת הבגרות ככרטיס הכניסה לעולם ההשכלה והתעסוקה, אני חושבת שאסור למנוע את ההזדמנות לתעודת בגרות משום ילד. אם בא ילד ואומר 'קשה לי'. אני מעדיף ללכת למגמה טכנולוגית או למגמת חשמל, אז הוא ילך למגמת חשמל."

מאחורי המונולוג הקצר הזה עומדת ניבה חסון, מנכ"לית רשת התיכונים "ברנקה וייס", שאחראית לחינוכם של אלפי תלמידים ב־36 בתי ספר (26 מהם ברשת ברנקה וייס), תלמידים שעבור רבים משתייכים לחצר האחורית של החברה הישראלית - האם זו תוצאה של דעות קדומות? אולי, אבל כך או כך, חסון תילחם למען הסיכוי של כל אחד ואחד מהם.

מחצית מבתי הספר ברשת נחשבים בעיני המערכת לנורמטיביים. מדובר בבתי ספר גדולים, ששישנים, ובהם אחד בבית שמש, שבו לומדים כל התלמידים החילוניים בעיר - 1,200 במספר, ואחד נוסף בפרדס חנה המונה 1,800 תלמידים. בשאר בתי הספר תמצאו מגוון של החברה הישראלית, כולל מהמגזר החרדי ומהמגזר הערבי.

המחצית השנייה של בתי הספר ברשת היא בעלת מספר תלמידים קטן, שנע בין 100 ל־160. הרבה מאוד אמוציות מלוות את בתי הספר האלה, שנועדו לבני נוער במצבי סיכון, שלא מצאו את מקורם בבתי הספר הגדולים. "צריך להגיד שגם בתי הספר האלה לא כל כך מסתדרים איתם, ולא תמיד יודעים לתת להם את המענה הנכון", מודה חסון, בלי להתחמק.

"אנחנו קולטים את הילדים ומגדירים להם יעדים נורמטיביים, כשבכל מסלולי בית הספר עורשים בגרות. יש גם מסלולים טכנולוגיים, שנתונים לבחירת התלמיד, ואנחנו מקפידים שגם מהם יוכלו לצאת עם בגרות, מלאה או טכנולוגית, שתאפשר להם ללכת ללימודי טכנאים והנדסאים", היא מדגישה ומבהירה: "אין אצלנו מקצועות עמלניים כמו טבחנות, ספרות ונגרות. אם מנהל רוצה להכניס לבית הספר, הוא מכניס אותם כמגמה ולא כהכשרה מקצועית."

נקודה זו היא עיקר הוויכוח בין משרד החינוך למשרד העבודה, שהפעיל לאורך השנים בתי ספר מקצועיים, שמהם יצאו תלמידים עם תעודת מקצוע ביד, שאפשרה להם לעסוק במקצועות כעובדי רים מוסמכים, למשל מכונאי רכב, נגרים, טבחים ועוד. כשהטיפול בכך עבר למשרד החינוך, למי רכזים חינוכיים טכנולוגיים (מט"ח), התלמידים יצאו משם, בפועל, עם תעודת בגרות טכנולוגית, שאינה מאפשרת להם לעסוק במקצועות המוזכרים כעובדים מקצועיים.

חסון מסבירה: "איני חושבת שמערכת החינוך צריכה לייצר עובדים מקצועיים. המטרה שלה אינה לייצר עובדים לחברה בישראל. המטרה שלה היא לפתוח עולם רחב בפני הילדים. המטרה שלה היא להוציא מתוך המערכת אנשים משכילים, שיוודעים ללמוד, שיש בהם תחושת מסוגלות וביטחון עצמי וערך עצמי גבוה. אנשים שמסוגלים להתמודד עם חומר חדש.

"אנחנו לא יודעים אילו מקצועות יהיו בעוד עשור; כשאני הגעתי לברנקה וייס לפני 20 שנה, מצה"ל, לא ידעתי לפתוח מחשב, והבת שלי, אז בת 9, עשתה לי הררכה מרחוק. לעומת זאת, אם תגיד לי היום להסדר בלי כל הגאדג'טים האלה - אני לא יכולה לחיות. אנחנו צריכים להנח את הילדים ולתת להם כלים לחיים בעולם שמתנהג בקצב מטורף. כל שנתיים הם יחוו שינויים בעור לם הזה. ללמד אותם מקצוע ספציפי לא יעזור להם". חסון מאמינה גם שצריכים להיות פתוחים עם התלמידים, לדבר איתם ולהבין מהם איך אפשר להוביל אותם לבגרות מלאה: "אם יש ילדים שלא מצליחים בבית הספר השש־שנתי, זה לא אומר שהם לא יצליחו לעשות בגרות מלאה בבתי הספר החינוכיים טכנולוגיים."

רוב בתי הספר של ברנקה וייס לנוער בסיכון נמצאים בפריפריה, "גיאוגרפית ודמוגרפית, מרמת הגולן ועד אילת", מדגישה חסון ומוסיפה: "הפתיחה שלהם היא החלטה של רשות מקומית שרוצה לתת מענה למגוון תלמידים", שבהיעדר בית ספר מתאים בעיר נאלצים לנרד, כשבמשך הרבה זמן העדיפו ברשויות להנשירם מהמערכת, כי הם הורידו את ממוצע הציונים בעיר. חסון מסבירה את השינוי: "מאז שמשרד החינוך הגדיר את אחוז הנשירה כאחד המדדים המרכזיים, מנהלים עושים הכל כדי להכיל את הילדים בתוך בתי הספר שלהם. אין בית ספר ששישנתי שאין בו ילדים במצבי סיכון, ומנהלים יודעים לתת מענה לאוכלוסייה הזאת. ועדיין, בבית ספר גדול עם 1,200 תלמידים ויותר, יהיו ילדים שמאוד מתקשים להישאר במסגרת הזאת."

לא בכוח

ברנקה וייס ייסד ב־1990 את המכון שנושא את שמו, יחד עם ד"ר דן שרון, במטרה לקדם יכולות למידה וכדי לפתח יותר חשיבה בקרב תלמידים

25.56x32	2/2	16	עמוד	השבוע	25/08/2017	59955105-9
1 - מנכ"לית מכון ברנקה וייטברנקו וייס - מכון לחינוך - 24841						

"בסופו של דבר, הכל יקום ויפול על המורה". ניבה חסון

ומורים. בין המיזמים והפרויקטים הארציים של הרשת פועלות "התוכנית הלאומית ליוצאי אתיופיה", תוכנית "קדם עתידים", "מצוינטבע" ועוד. ועדיין, בבית הספר דבקה סטיגמת תלמידי השוליים.

"אני לא חושבת שיש סטיגמה שלילית על הרשת", אומרת חסון, "פשוט יש כאלה שמכירים רק את בתי הספר שלנו לנוער במצבי סיכון. בזמנו היה סרט בשם 'תיכון ההודמנות האחרונה', על ילדי בית הספר שלנו ברמלה - הוא עשה הרבה גלים, ריגש אנשים והפגיש אותם עם בית הספר לנוער במצבי סיכון. הסרט הזה יצר תרמית שגויה, כאילו בברנקה וייס עוסקים יותר בנוער בסיכון, ולא כך המצב - יש אצלנו תלמידים מכל החברה הישראלית, מגוון מדהים".

אבל את בן מתעסקת ב"שוליים" בבתי הספר לנוער בסיכון.

"לא אגמגם. כן גיעו אלינו ילדים ממשפחות מוחלשות יותר. אנחנו פוגשים בבתי הספר שלנו הרבה ילדים ממשפחות חריזיות. עם זאת, חשוב להגיד, בתוך בתי הספר הגדולים, אני עושה הכל כדי שהם לא ינשרו, ואכן אחוז הנשירה בבתי הספר האלה נמוך. אנחנו מכניסים לכיתות החלשות יותר את כל המיומנויות והכלים שפיתחנו. אם לדוגמה בעיר כמו בית שמש מגרדים את 80 אחוזי הזכאות לבגרות, אז זו הצלחה ענקית".

באילו ילדים מדובר?

"בבית שמש, בעיר פריפריאלית, יש לנו מגוון אדיר של ילדים: יש משפחות שהגיעו מרוסיה, יש עשרה אחוזים בני משפחות שהגיעו מאתיופיה ועוד. כולם מקבלים את מה שהם צריכים. יש שוויון הזדמנויות. אם משהו קיבל יותר, זה רק כי הוא צריך את זה".

למרות שבדרגה על רשת ברנקה וייס חסון אינה מכוונת רק כדי למצוא חן בעיני משרד החינוך, כשמוכרים את שמו של השר האחראי, נפתלי בנט, היא מחלקת לו שבחים. ועדיין, למרות ששום רשת

הוא מעבר מלמידה פסיבית ללמידה אקטיבית", היא אומרת, "אנחנו רואים יותר ויותר, בטח אצל לנו, למידה שהיא חקר למידה בכיתה, שמשמש גם בכיתות חכמות: למידה עם טאבלט או שיי מוש בטלפון הסלולרי. היום אנחנו מחנכים יותר לעצמאות מחשבתית ולחשיבה ביקורתית. אנחנו מאמצים את הטכנולוגיות החדשות ואת העולם שהילדים נמצאים בו".

איפה נהיה בשנת 2030?

"אני מקווה שהכיתות ייראו אחרת, שבתי הספר יכילו מסגרות מגוונות מאוד של למידה - מלמדי דה יחידנית של תלמיד מול מחשב, דרך לימודים בקבוצות קטנות ועד מסגרות כמו אוניברסיטה, שבה יושבים 70 תלמידים מול מרצה. בסופו של דבר, הכל יקום ויפול על המורה. מאז שקם בר-נקו וייס, הנושא המרכזי שבו התמקדו הוא פיתוח פדגוגי חדשני ופיתוח מקצועי של אנשי חינוך. האמונה וההנחה הכי בסיסית שלנו הן שמחוללי השינוי במערכת ומנוע הצמיחה הם המורים. מורים מצוינים יעשו חינוך מצוי".

יש מספיק כאלה?

"יש מורים טובים במערכת, אבל למשל גם רופא, אחרי שהוא סיים את הלימודים שלו הוא לא מסתפק להשתלם, כי בכל שנה יש משהו חדש. מורים מסיימים את תעודת ההוראה וכמעט אין מי שמטפח אותם. אצלנו אנשי ההוראה כל הזמן לומדים. שום דבר טוב לא יקרה אם לא נטפח את המורים - ואני חושבת שבמערכת החינוך צריך לעשות יותר".

התלמידים של היום הצופים יותר?

"אני לא חושבת כך אלא חושבת שהם דעתנים יותר וישרים יותר ביחס שלהם אל המורה. צריך שניים לריקוד הטנגו. גם המורים עוברים בעצמם תהליכים, גם אם שונים לחלוטין, שמקריבים אותם הרבה יותר לילדים. היום מורה מבין שאין דבר כזה להיות מורה מקצועי שנכנס לכיתה ומעביר שיעור בתחום שלו, כי כל מורה הוא גם מחנך, והשיח עם הילדים הוא הרבה יותר קרוב. כשאתה מקיים שיח קרוב כזה, אז אתה לא יכול לצפות שהילד יתנהג אחרת".

לא תרצה לצאת בגלוי נגד השר, היא אינה חורטת בביקורת כשצריך, כאמור לצד המחמאות: "הוא עושה עבודה מצוינת ומוביל תהליכים חדשניים ונכונים. נושא הקטנת הכיתות הוא חשוב, גם הרפורמה שלו במתמטיקה - אנחנו כבר רואים שהיא הצליחה, כי יותר ילדים ניגשים (לבגרות 5 יחידות: נ"ד)".

"אבל יש לי גם הסתייגות אחת, והיא עניין האיזון - אסור לדחוף לשם ילדים שזו לא הנטייה שלהם ולא היצון שלהם. צריך לבחון מה הילדים יכולים ומה הם רוצים. אם ילד רוצה לעבור ל-5 יחידות, ניתן לו את כל מה שצריך, אבל אם לא, אז הוא לא צריך להיות שם. אני לא מקדשת 5 יחידות מתמטיקה. זה יכול לגרום לסבל אדיר לתלמידים. יש מקומות שזה מצליח, אבל אני מסתייגת ממקומות שתלמידים מתחילים להרגיש שאם אני לא ב-4 או ב-5 יחידות, אז אני לא שווה".

חסון גם מצרה על כך שהרחיפה הזו ל-5 יחידות מתמטיקה באה לפעמים על חשבון דברים אחרים, למשל מגמות אחרות: "כבר ראיתי בתי ספר שסגרו את מגמת התיאטרון כי פתחו יותר מדי מגמות מתמטיקה והוחלט שאי אפשר להחזיק מגמות קטנות. זה חבל".

לסמוך על המחנכים

חסון נשואה פלוס שלוש בנות, שכולן הלכו בעקבותיה ועוסקות בתחום החינוך. חסון האם מילאה מגוון תפקידים בכירים בצה"ל, ובהם קצינת חינוך, ת"ש ונפגעים ב-8200, ראש מדור מאושפזים ונכים במדור נפגעים, ראש מדור קשר למשפחות הנפגעים עים וראש אגף נפגעים של חיל הרגלים והצנחנים (באינתפארה הראשונה).

כאמור, אחרי כל זה, לפני 20 שנה, היא הגיעה לתחום החינוך, והיום יכולה ללמד על ההבדלים שבתחום האורך השנים. "בעיניי, השינוי המרכזי

”מטרת מערכת החינוך אינה לייצר עובדים לחברה בישראל. מטרתה היא לפתוח עולם רחב בפני הילדים. להוציא אנשים משכילים, עם תחושת מסוגלות, ביטחון עצמי וערך עצמי גבוה”

ביתם של 1,200 התלמידים החילונים של העיר. ביה"ס "ברנקה וייס" בבית שמש צילום: ברנקה וייס

ומה עם הביקורת שמופנית כלפי אנשי חינוך?

"להיות מנהל בית ספר או מורה זה אחד התפקידים הכי מאתגרים ולפעמים גם אחד מכפויי הטובה. יש הסתכלות על בית ספר כעל ארגון שבא לתקן את כל תחלואי החברה - זה בלתי אפשרי ולא נכון. חינוך מתקיים בבית ספר, אבל לא רק בו - המשפחה היא הבסיס הכי חזק לילדים. צריך להיות שילוב יריים רציני מאוד, שבא ממקום שרואה את טובת הילדים. בחינוך זה בוטה מאוד, התחושה שכולם יודעים טוב יותר מאנשי המקצוע. להיות מורה ומנהל זו מקצועיות, וצריך לסמוך עליהם - הם יודעים לעשות את העבודה".